

Inhoud

Voorwoord – <i>Jeffrey Spalburg & Bodil de la Parra</i>	7
Hoe Suriname ‘onafhankelijk’ werd – <i>Cynthia McLeod</i>	13
Srefidensi – <i>Tessa Leuwsha</i>	23
Owru yari (kortverhaal) – <i>Etchica Voorn</i>	33
Maak het kind volop gewenst – <i>Iwan Brave</i>	51
De rivier – <i>Nina Jurna</i>	63
Zandkorrel – <i>Bodil de la Parra</i>	73
De twee zussen in Almelo – <i>Shantie Singh</i>	95
Euro-Surinamer – <i>Chris Polanen</i>	109
Eendracht maakt macht – <i>Prof. Soortkill</i>	129
De Sociëteit (kortverhaal) – <i>Jeffrey Spalburg</i>	141

Voorwoord

In mei 2024 ontvingen we beiden een uitnodiging van een Surinaamse collega uit het boekenvak. Ze was in Nederland en stelde voor een drankje te doen in een Amsterdams café. Ze had daar meerdere Nederlands-Surinaamse schrijvers voor uitgenodigd. Wij, Jeffrey en Bodil, kenden elkaar uit het theater. In ons werk als theatermakers was onze Surinaamse achtergrond al vaker voorbijgekomen, maar nu hadden we er ook beiden een boek over uitgebracht en durfden we ons 'schrijver' te noemen. Hoewel we allebei in Nederland zijn geboren en getogen, is Suriname nooit ver weg. Misschien wel omdat alles wat je in contact brengt met Suriname je een gevoel van thuis geeft. En het is altijd fijn om even thuis te komen. Dus gingen we die middag naar het café. We bestelden het ene na het andere drankje en spraken tori. Over Suriname, zijn geschiedenis, de stand van het land, de politiek, kunst, literatuur, toneel en wat al niet meer.

Ergens tussen vertrek en het verlangen te willen blijven kwam er een gedachte op. Volgend jaar, op

25 november, zou Suriname vijftig jaar onafhankelijk worden. Zou het niet leuk zijn diverse Suri-naamse schrijvers te vragen een stuk te schrijven, met elk hun eigen relatie tot Suriname? En zouden ze dan misschien hun licht kunnen laten schijnen op die vijftig jaar onafhankelijkheid? Het liefst in een bundel met verhalen en essays voor deze speciale gebeurtenis.

Het land kent een wrede koloniale geschiedenis met Engelse en Nederlandse overheersing en trans-Atlantische slavernij. Alhoewel de wonden van die wrede periode nog lang niet zijn geheeld, is Suri-name zoveel meer dan dat. De unieke positie van het land blijft tot de verbeelding spreken. Zo'n rela-tief klein en internationaal onbekend land dat toch zijn stempel op de wereld heeft gedrukt. Het bracht moederland Nederland een groot gedeelte van zijn rijkdom en was van strategisch belang voor de overwinning van de geallieerden tijdens de Tweede Wereldoorlog. De aanvoer van bauxiet vormde de basis voor het aluminium van de Amerikaanse vlieg-tuigindustrie. Het heeft een unieke flora en fauna en speelt door de biodiversiteit van zijn ongerepte regenwoud een belangrijke rol in het behoud van het Amazonegebied. Het is een van de weinige lan-den ter wereld waar zowel Inheemsen als Marrons (nazaten van de tot slaaf gemaakten die de plantages ontvluchtten) op traditionele wijze leven en ervoor zorgen dat die belangrijke biodiversiteit behouden blijft.

Na de afschaffing van de slavernij in 1863 groeide de bevolking explosief en kwamen er contractarbeiders uit China en voormalig Brits- en Nederlands-Indië, alsmede Libanezen die werkten in de detailhandel. Al eerder vestigden zich Boeroes in Suriname, een groep van Nederlandse boeren die in de landbouw een nieuw bestaan wilden opbouwen. De diverse bevolkingsgroepen werden allemaal Surinaams en vertellen hun eigen geschiedenis. Ze zijn verantwoordelijk voor de verschillende culturen die Suriname rijk is. Waar ter wereld zijn zowel Pasen als Holi Phagwa, de Dag der Inheemsen, de Dag der Marrons, de Herdenking van de Javaanse immigratie én het Suikerfeest omgedoopt tot nationale feestdagen?

Sinds de onafhankelijkheid is minstens de helft van de Surinamers naar Nederland gekomen. Het is inmiddels bekend dat Suriname wereldberoemde voetballers heeft voortgebracht en tot op de dag van vandaag de hofleverancier van het Nederlands elftal is. Nederland is inmiddels bekend met de Surinaamse vrijheidsstrijders. Schrijvers, muzikanten, kunstenaars maar ook chef-koks en politici met Surinaamse roots laten steeds vaker van zich horen. En dan hebben we het nog niet eens over de invloed die Surinaamse jongeren hebben op de populaire (muziek)cultuur. Ze stonden aan de basis van een hele nieuwe taal die denigrerend ‘straattaal’ werd genoemd. Bovendien weet heel Nederland (dankzij rapper Def Rhymz) inmiddels wat ‘duku’ is en weet

iedereen wat je bedoelt wanneer je met je mati een biri gaat drinken. Ook is het Surinaamse nationale gerecht roti (beter bekend als rooti) nu gewoon te koop bij de supermarkt. En zodra ze je eten proberen te eten hoor je er echt bij. Kortom, Suriname en Surinamers zijn niet meer weg te denken uit de Nederlandse samenleving.

Het werd een heel leuke middag. Het liefst zouden we door zijn gegaan met Surinaamse hapjes erbij. Het aanbod in het Amsterdamse café was alleen niet iets waarvan ons Surinaamse hart sneller ging kloppen. Dus togen we naar huis. We hadden een stukje Suriname geproefd. De tori die we zojuist hadden gedeeld, deden ons verlangen naar meer.

Niet lang daarna besloten we er werk van te maken. We vonden Simon en Marcella van uitgeverij Atlas Contact bereid in ons plan mee te gaan. Ook de schrijvers reageerden enthousiast en gedurende het afgelopen jaar gingen ze aan de slag, net als wij.

Inmiddels zijn de verhalen af en we hopen dat u zult genieten. We zijn in ieder geval vereerd dat deze bijzondere collega's hun unieke kijk op vijftig jaar onafhankelijkheid met ons wilden delen. We zijn trots dat we een diversiteit aan Surinaamse schrijvers hebben weten te bundelen om hun licht te laten schijnen over deze mijlpaal in de Nederlands-Surinaamse geschiedenis.

Met deze bundel vieren we de vijftigste verjaardag van onafhankelijk Suriname. Op de historische dag zal deze bigiyari zeker gevierd worden met een feest

en veel hapjes. En als u tijdens het lezen trek krijgt in die Surinaamse hapjes dan delen we die graag met u als we elkaar zien. Want ze horen er natuurlijk altijd bij op een bigiyari.

Jeffrey Spalburg & Bodil de la Parra

CYNTHIA MCLEOD (Paramaribo, 1936) is schrijfster. Van haar hand verscheen onder andere *Hoe duur was de suiker?* Haar vader, Johan Ferrier, was de eerste president van Suriname.

Hoe Suriname 'onafhankelijk' werd

Cynthia McLeod

Als een grote verrassing, maar meer nog als een donderslag bij heldere hemel, ging in maart 1974 de mare door het land: 'Suriname zal voor eind 1975 onafhankelijk zijn...!' Reacties waren: Wat! Hoezo? Geweldig! San...Fesa! Hè hè, eindelijk! Wat, waarom zo opeens? Zomaar, dat kan toch niet! Zo onvoorbereid, beslist niet! Mi Gado..., nee! Dit waren reacties van de overrompelde bevolking, want zo voelde het voor velen: overrompeld. Over onafhankelijkheid werd tot dan toe zelden gesproken, het was ook nooit een issue bij verkiezingen. Ja, er waren wel grote en grootse nationalistes zoals Bruma en Dobru, maar hun politieke partij, de PNR (Partij Nationalistische Republiek), had het nooit verder gebracht dan één zetel bij verkiezingen voor de Staten van Suriname. We waanden ons immers al lang zelfstandig, aangezien we toch al jaren ons eigen geld verdienden met de bauxiet en nu met aluminium! Door onze geschiedenis hoorden we wel bij Nederland, maar eigenlijk had Holland niets over ons te

zeggen. Wel kon iedereen te allen tijde naar Holland gaan en met ons Nederlands paspoort konden we overal naartoe. Behalve de TRIS Troepenmacht in Suriname, die zich hier op de savanne en in onze jungle kwam vermaken, bemoeide Nederland zich niet echt met ons. Van die enkele bakra's die als uitgezonden kracht een paar jaar hier werkten, hadden we geen last, want die gedroegen zich meestal als alle anderen. Na aankomst werden ze meteen lid van een zwembadclub, ze deden hun werk, organiseerden feestjes en genoten van het lekkere leven in de tropen. Surinamers vonden het best zo!

Tot de Tweede Wereldoorlog was Suriname Nederlands armlastige kolonie waar geen eer mee te behalen viel en die Nederland liever kwijt was dan rijk. Maar nog voordat de oorlog echt begon, bleek dat de Surinaamse bauxiet voor de wereldorde van het allergrootste belang was. Amerika postte tweeduizend soldaten hier om de bauxiet voor zich te behouden en te beschermen; deze Amerikaanse soldaten deden in die oorlogsjaren in Suriname alles wat Nederland nooit gedaan had. Het vliegveld Zanderij werd gebouwd; in die tijd was dat het grootste militaire vliegveld van Zuid-Amerika. Suriname had tot dan toe nauwelijks infrastructuur, maar de Amerikaanse soldaten legden heel snel de weg van Zanderij naar Paramaribo aan en nog andere wegen. In die oorlogstijd hadden alle Surinamers werk en de verdiensten waren prima! De scheepvaart en handel waren gestopt, dus uit Holland kwam niets; wij

Surinamers moesten zelf voor het land en de hele gemeenschap zorgen en we bleken dat prima zelf te kunnen. De ‘baas in eigen huis’-gedachte vatte post en toen de oorlog voorbij was, wenste Suriname: zelfbestuur NU!

Na de oorlog was Nederland straatarm! Suriname niet. Het land had veel geld verdiend in de oorlog. De Nederlandse gulden devalueerde; de Surinaamse gulden devalueerde niet! Wij hadden een supersterke munt met gouddekking! Een Surinaamse gulden was twee Hollandse guldens waard. We waren beter af dan Holland! Suriname wilde zelfbestuur en zelfbeschikking! En dat kregen we. De eerste algemene verkiezingen waren in 1949, een democratisch gekozen parlement en een Surinaamse regering bestaande uit onze eigen mensen. De nieuwe verhoudingen werden vastgelegd in het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden dat op 15 december 1954 in werking trad. Het Koninkrijk der Nederlanden bestond voortaan uit drie gelijkwaardige delen die elk zelfstandig hun interne zaken regelden en ook zelf voor hun financiën zorgden. Defensie en buitenlandse zaken waren een koninkrijks-, en dus Nederlandse, aangelegenheid. Voor ons, Suriname, werkte dit prima. Everybody happy, behalve dan de Partij Nationalistische Republiek van Bruma en Dobru, die nooit meer dan één zetel had behaald! Dus waarom opeens onafhankelijkheid?

Wat de meerderheid van de bevolking niet wist, was dit: de Nederlandse maatschappij was veranderd!

In de roerige jaren zestig met provo's, studentenoproeren, krakers en Damslapers was de verzuilde gemeenschap verdwenen en de Nederlandse kabinetten waren niet langer stijve oude heren die keurig op de centjes pasten. Ze waren allengs vervangen door langharige socialisten die met opgeheven vinger wezen naar alles wat volgens hen onrechtvaardig, betuttelend en kolonialistisch was. Toen na de verkiezingen van 1973 een regering aantrad onder leiding van Joop den Uyl en Jan Pronk, werd in de regeringsverklaring opgenomen dat Nederland af moest van de koloniën! Te beginnen met Suriname, want die ex-kolonie verdiende met bauxiet en goud genoeg om het zelf te doen. Dit kwam voor de Surinaamse regering totaal onverwacht, maar de regering-Arron nam het standpunt in dat Suriname zich niet uit het koninkrijk zou laten zetten en zelf eruit zou gaan. In februari 1974 werd aan de regering-Arron medegedeeld dat Suriname voor het einde van 1975 onafhankelijk moest zijn. Arron en de zijnen begrepen waar het om ging en reageerden met: Suriname laat zich niet uit het koninkrijk zetten. Als Holland van ons af wil, dan gaan we zelf; met opgeheven hoofd!

De Verenigde Hindostaanse Partij (VHP) zag het niet zitten. Onafhankelijkheid op den duur was gewenst, maar niet zo abrupt en onvoorbereid. De leider, Jagernath Lachmon, wilde dat onze regering aan Nederland om betere voorbereiding en meer tijd zou vragen. Maar de Nationale Partij Kombinatie (NPK)-regering met premier Henck Arron wist dat